

Místní Agenda 21 v Chrudimi

aneb společně vytváříme místo, kde je

Radost
Žít!

místní Agenda 21

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

Zpracováno v rámci projektu „Jednej lokálně, mysli globálně aneb mysli do budoucna – podpora systémového zavádění MA 21 v prostředí města Chrudim“, spolufinancovaného Revolvingovým fondem Ministerstva životního prostředí ČR (MŽP ČR). Tento dokument byl vytvořen za finanční pomoci Revolvingového fondu MŽP, za jeho obsah je výhradně odpovědné město Chrudim. Nelze jej v žádném případě považovat za názor MŽP ČR.

Základní myšlenkou našeho projektu je další rozvoj otevřeného, vzkvétajícího, nápaditého, udržitelného města pro kvalitní život občanů umožňující jejich aktivní podíl při rozhodování o celkovém rozvoji města.

Cílem našeho snažení je zvyšování kvality života obyvatel Chrudimě, podpora zdraví a to vše při respektování principů udržitelného rozvoje, který je v souladu se strategickým plánováním a probíhá za předpokladu zapojení veřejnosti.

Naše motto, které chceme naplňovat zní:
„Jednej lokálně, myslí globálně aneb myslí do budoucna.“

naše motto

Obsah:

Úvod	1
Obsah	2
Úvodní slovo	3
O čem je tato publikace	4
Co znamená Místní Agenda 21 (MA21)?	5
Co znamená Zdravé město?	7
Komunitní a strategické plánování	9
Zdravotní plán města	10
Projekty podporující zdraví realizované ve spolupráci s partnery	11
Komunitní plánování a nezbytná role partnerů	14
Zapojování veřejnosti do rozvojových aktivit ve městě	16
Pořádání osvětových kampaní	20
Bezpečná komunita Chrudim	24
Školy podporující zdraví – Zdravé školy	26
Program prevence kriminality	28
Integrovaný plán rozvoje města	29
Komunitní plánování sociálních služeb	30
Sledování ukazatelů udržitelného rozvoje	31
EMAS	33
Úspěchy města Chrudim	35

Chrudim,

známá rovněž jako „Athény východních Čech“, je město střední velikosti ležící na rozhraní Železných hor a Polabské nížiny, 110 km východně od Prahy, hlavního města České republiky, 10 km jižně od krajského města Pardubic a 33 km od Hradce Králové. V současné době má necelých 24 tisíc obyvatel na 3 315 ha plochy území.

● Úvodní slovo

Místní Agenda 21 je zakotvena v programu OSN a zabývá se zaváděním zásad udržitelného rozvoje na místní úrovni. Jejím cílem je příznivé ovlivňování kvality života nejen současných obyvatel města, ale také život generací jejich dětí.

Kvalita životních podmínek obyvatel města je důležitá pro všechny. Je jedním z faktorů, které určují, zda je město zdravým místem k životu, zda v něm bydlíme rádi a zda chceme, aby zde vyrůstaly naše děti.

Naše město Chrudim, které od roku 2001 realizuje mezinárodní projekt Zdravé město a místní Agendu 21, systematicky pracuje na naplňování cílů místní Agendy 21 za postupně se zvětšující účasti a spolupráce veřejnosti.

Určitě význam zapojení veřejnosti do budování městského prostředí přispívá k daleko lepšímu chápání potřeb rozvoje města při zlepšování kvality života jeho obyvatel.

Chrudim získala za dobu naplňování programu místní Agenda 21 řadu ocenění na národní úrovni (Ceny ministra Ministerstva životního prostředí ČR a Ministerstva vnitra ČR, Cena Makropulos, Historické město roku časopisu Moderní obec aj.). Nejcenějším oceněním je trojnásobný zisk Zlaté ceny „Liv Com Awards“, která je udělována pod záštitou UNEP (Program životního prostředí OSN) pro město „Kde je radost žít“. Toto prestižní ocenění přináší s sebou hrdost na naše město a zároveň motivaci pro další práci ve prospěch zvyšování kvality života občanů města Chrudimě s rozvíjením programu místní Agenda 21.

Petr Řezníček
1. místostarosta města Chrudim

● O čem je tato publikace

S touto publikací nahlédneme „pod pokličku“ procesu realizace místní Agendy 21 (MA 21) v Chrudimi, která je do praxe uváděna prostřednictvím projektu Zdravé město.

Úvodní část je věnována vysvětlení základních pojmů a důležitých souvislostí. Druhá část bude představovat praktické příklady realizace MA 21 s předpokladem zapojování veřejnosti do rozvojových aktivit ve městě.

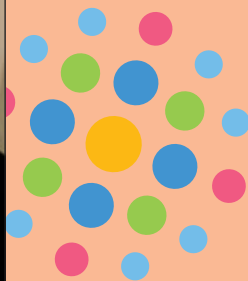
● Co znamená Místní Agenda 21? (MA21)

místní Agenda 21

Většina z obyvatel žijících v Chrudimi si přeje, aby se naše město rozvíjelo a nabízelo příjemné prostředí pro život, práci i pro trávení volného času – **aby se stalo městem, ve kterém je radost žít.**

O propojení sociálních, ekonomických hledisek rozvoje s kvalitním životním prostředím usiluje dokument OSN Agenda 21, realizovaná na úrovni měst jako místní Agenda 21 (MA21).

„Místní Agenda 21 je tedy nástrojem pro uplatnění principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni v praxi. Je prováděna v konkrétním čase, místě a v obci nebo regionu.

Je to proces, který prostřednictvím zkvalitňování správy věcí veřejných, strategického plánování (řízení), zapojování veřejnosti a využívání všech dosažených poznatků o udržitelném rozvoji v jednotlivých oblastech zvyšuje kvalitu života ve všech jeho aspektech a směřuje k zodpovědnosti občanů za jejich životy i životy ostatních bytostí v prostoru a čase.“

Kvalita a úroveň výstupů procesu MA21 v místě je měřitelná a veřejně přístupná v celorepublikové databázi www.ma21.cenia.cz.

MA 21 zapadá do širšího proudu snah o kvalitní veřejnou správu a současně je i důležitým nástrojem pro zlepšování či udržení kvality života ve městě. Jde o dlouhodobý participativní proces, jehož nezbytnou součástí je vytváření partnerství mezi místní samosprávou a dalšími organizacemi ve městě (instituce, neziskové organizace, školy, podnikatelé apod.) i mezi těmito partnery navzájem.

Důležitým prvkem MA 21 je rovněž zapojování široké veřejnosti, jednotlivcům rámcem celého procesu pak je **podpora udržitelnosti, zdraví a kvality života**.

MA 21 vychází z hlavního dokumentu OSN, který byl přijat na Konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji v Rio de Janeiru v roce 1992. Tento dokument je programem pro 21. století, který ukazuje cestu k udržitelnému rozvoji – Agenda 21.

Místní Agenda uplatňuje principy udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni.

Město Chrudim uplatňuje principy MA 21 dle **Kapitoly 28 dokumentu AGENDA 21 INICIATIVY MÍSTNÍCH ÚŘADŮ NA PODPORU AGENDY 21**.

www.cenia.cz

V Chrudimi je MA 21 realizována prostřednictvím projektu Zdravé město. Zavádění procesu MA21 je proces dlouhodobý a náročný. Pokud se ale podaří přenést jeho zásady do života úřadu, organizace či obce, jeho aplikace pak přináší pozitivní výsledky i vnímání úřadu se strany aktivní veřejnosti.

● Co znamená Zdravé město?

Zdravé město je nutné chápat jako dlouhodobý a stále vyvíjející se projekt, který předpokládá aktivní zapojení obyvatel do rozvojových aktivit města. Nelze tedy chápat pojem „Zdravé město“ jako současný a ukončený stav města.

Zdravé město se zabývá všemi oblastmi života ve městě, které mohou mít vliv na zdraví a pohodu obyvatel. Nejedná se pouze o stav prostředí, ale zejména o životní styl lidí a o jejich pocit spokojenosti ve městě.

Cílem Zdravého města Chrudim je zvyšování kvality života obyvatel a podpora zdraví při respektování principů udržitelného rozvoje.

Svou činnost opírá o mezinárodně platné dokumenty, kterými jsou **Zdraví 21, Agenda 21, Národní akční plán zdraví a životního prostředí a Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky**.

Město Chrudim se v roce 2001 zapojilo do Projektu Zdravé město, který zastřešuje Světová zdravotnická organizace (WHO) a stalo se členem Národní sítě Zdravých měst České republiky.

V rámci Projektu Zdravé město jsou uplatňovány principy udržitelného rozvoje a aktivního zapojování veřejnosti do diskusí o současných záměrech i o místní či regionální budoucnosti.

V letech 2006–2009 splnilo město Chrudim kategorii „B“ Kritérií místní Agendy 21. O udržení statutu kategorie „B“ usiluje město i v r. 2010.

MA 21 byla v roce 2005 uznána Ministerstvem vnitra jako metoda modernizace veřejné správy.

MA 21 je v Chrudimi zaměřena na zvyšování kvality veřejné správy, podporu udržitelného rozvoje, realizaci osvětových kampaní, aplikaci systému EMAS, sledování indikátorů, plánování rozvoje města s předpokladem zapojení veřejnosti. Tyto pojmy také vymezují a současně charakterizují obsah publikace, kterou právě držíte v rukou. Zatímco některých částí naznačené problematiky se v následujících kapitolách spíše jen dotýkáme, místní Agenda 21 a naše konkrétní zkušenosti s postupy jejího rozvíjení jsou zde ústředním tématem.

Více o projektu Zdravé město a NSZM ČR najdete na www.nszm.cz.

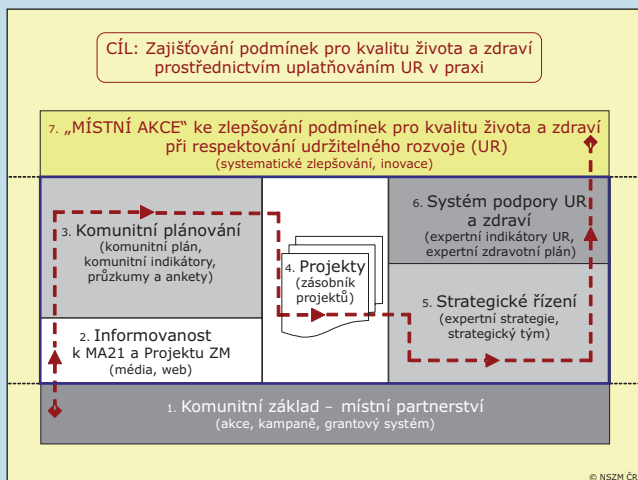
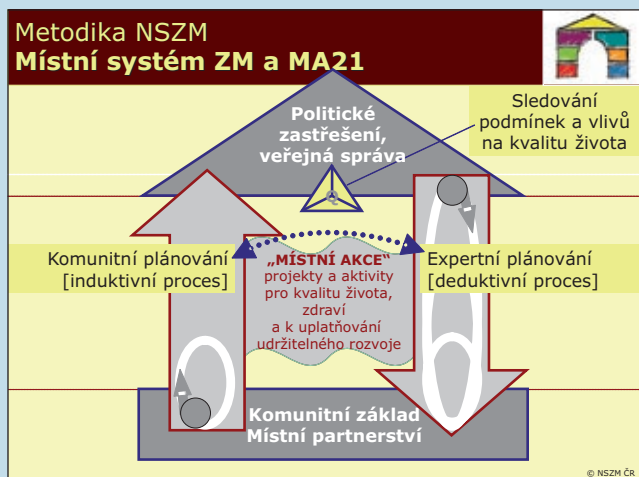
Jedním ze základních pilířů Zdravého města je komunitní plánování. Ve spolupráci s mnoha partnery, ale i veřejností, vzniká „Plán zdraví a kvality života“. Ten představuje formulaci problémů, sleduje všechny oblasti života ve městě s vlivem na kvalitu života a zdraví obyvatel města (např. doprava, životní prostředí, sociálně patologické jevy, kultura, sport, školství, zdravotnictví apod.). Základním mottem, které provází přípravu a aktualizaci komunitního plánu je: „Naše město bude ZDRAVÉ, pokud budou vyřešeny cíle a problémy uvedené v tomto plánu“.

Více o komunitním plánování najdete na www.dataplan.info/cz/chrudim

Propojení komunitního a strategického plánování

ve Zdravém městě Chrudim zachycuje následující graf:

Protože každá metoda modernizace veřejné správy vytváří Akční plán zlepšování, stejně tak tomu je při realizaci MA 21. **Akční plán zlepšování** procesu MA 21 schvaluje Rada města, koncem roku je vyhodnocen v komisi Zdravého města a MA 21 a dále připravován plán následný.

● Zdravotní plán

Ve městě se zaměřujeme i na problematiku zdraví, kterou vnímáme jako důležitou součást naplňování principů udržitelného rozvoje. Projekty, které probíhají v Chrudimi mají své odůvodnění a jsou vždy realizovány systematicky. Vycházejí ze stanovených priorit, které jsou zakotveny ve **Zdravotním plánu města**. Jeho cílem je vytvořit základy pro systémovou podporu zdraví.

Jak jsme postupovali?

Byl zanalyzován zdravotní stav populace města, zmapována demografie a proveden sociologický průzkum za využití indikátorů zdravotního stavu. Na základě výsledků následovalo sestavení Profilu zdraví města Chrudim – podklad pro tvorbu Zdravotního plánu. Poslední krok představovalo vytvoření odborného Zdravotního plánu města, stanovení jeho hlavních priorit v podpoře zdraví, realizovaná opatření a aktivity.

Zpracovaná analýza dat nejen charakterizuje zdravotní stav obyvatel, ale odhaluje i hlavní zdravotní rizika pro populaci, kterým je třeba věnovat prvořadou pozornost.

Na tomto plánu jsme spolupracovali s Krajskou hygienickou stanicí v Pardubicích.

Stanovené priority Zdravotního plánu města Chrudim jsou:

- Zdraví mladých
- Snížení výskytu neinfekčních nemocí
- Snížení výskytu poranění způsobených násilím a úrazy
- Zdravé a bezpečné životní prostředí
- Zdravější životní styl
- Snížit škody způsobené alkoholem, drogami a tabákem
- Zdravé místní životní podmínky
- Zdravé stárnutí

Více o Profilu zdraví města Chrudim a Zdravotním plánu najdete pod odkazem:

<http://www.chrudim.eu/profilzdravi>

<http://www.dataplan.info/cz/chrudim/rozvojove-zamery>

● Projekty podporující zdraví realizované ve spolupráci s partnery

Ve spolupráci s mateřskými, základními i středními školami jsou v těchto zařízeních realizovány projekty, které jsou zaměřeny na podporu zdravého životního stylu.

V rámci **prevence vadného držení těla** jsme pro školy mateřské i základní připravili program s názvem Učíme se zdravě sedět a cvičit. Cílem projektu bylo sestavení pohybového programu preventivního a kompenzačního charakteru s využitím některých pomůcek – overball a Gymnastik Ball a jeho aplikace do režimových bloků. Ve spolupráci s odbornými partnery z oblasti zdravotnictví byl sestaven kvalitní program, který je zaměřen na zmírňování následků současného životního stylu dětí a mládeže pomocí zařazení tělovýchovných chviliek a balančního cvičení do života školských zařízení, do hodin tělesné výchovy i do běžných výukových hodin.

Druhým projektem, který je zaměřen na různé cílové skupiny je projekt, jehož cílem je dosáhnout toho, **aby se dítě vědomě stalo nekuřákem**. Je to však cíl dlouhodobý a proto je nutné určit si dílčí kroky, které budou k tomuto vyššímu cíli postupně směřovat:

1. formování pozitivního postoje ke zdravému způsobu života

(zdravá výživa, dostatek pohybu, duševní pohoda)

2. formování odpovědného přístupu ke svému zdraví

(vědět, co je zdravé a nezdravé v každodenním životě)

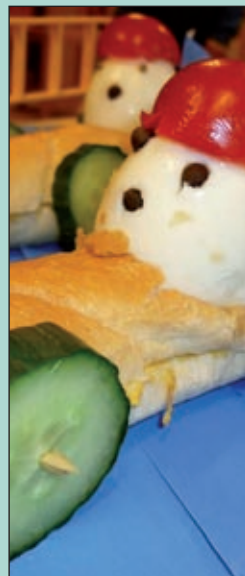
3. snížení počtu dětí vystavených pasivnímu kouření

(spolupráce s rodiči)

4. získání poznatků a dovedností, jak si chránit své zdraví

(poznat, co je na kouření škodlivé)

Významný je i projekt, který je zaměřen na **změnu stravovacích návyků u dětí**. Jeho cílem je vést děti k povědomí o zdravých a méně zdravých jídlech, poskytnout jim možnost podílet se na přípravě některých jídel, spolupracovat s rodiči v oblasti stravovacích návyků, učit děti aktivně využívat volný čas apod.

Projekt **Učíme se zdravě žít** systematicky učí děti dentální hygieně, dodržování zásad správné životosprávy a dostatku pohybu.

Realizací projektu **Bezpečná cesta do školy** učíme děti předvídat nebezpečí v dopravě, učíme je chovat se správně v roli chodce, cyklisty, spolujezdce apod. Děti si osvojují základy poskytování první pomoci. Výsledkem projektu je i mapování míst, která považují děti i rodiče při cestě do školy a zpět jako nebezpečná. Následně se tato místa po konzultaci s odborníky postupně v rámci projektů nebo rozpočtu města opravují a řeší. Součástí projektu jsou besedy a zážitkové vycházky se strážníky Městské policie Chrudim, návštěvy dopravního hřiště apod.

Další informace o realizovaných projektech můžete najít:
<http://www.chrudim.eu/realizovaneprojekty>

● Komunitní plánování a nezbytná role partnerů

Projekt Zdravé město a místní Agenda 21 je projektem komunitním a předpokládá zapojení partnerů.

V rámci běžných aktivit Zdravého města spolupracujeme s mnoha partnery:

– **odbornými** – Ministerstvem vnitra, Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem životního prostředí, Světovou zdravotnickou organizací, Centrem úrazové prevence apod.

– **příspěvkovými organizacemi města** – mateřskými a základními školami, Centrem sociálních služeb a pomoci Chrudim apod.

– **neziskovými organizacemi** – ČČK, Ekocentrem Paleta, Českým svazem ochránců přírody, Vodní záchrannou službou ČČK, Altusem, Mama klubem Chrudim, Besipem, Klubem českých turistů, Šanci pro Tebe, Amaltheou, Rytmusem apod.

– **dalšími typy organizací** – Sportovními areály města Chrudim, Technickými službami 2000 Chrudim, s. r. o., Střední školou zdravotnickou a sociální Chrudim, Střední školou zemědělskou a VOŠ Chrudim, Všeobecnou zdravotní pojišťovnou apod.

Přínos partnerů Zdravému městu prostřednictvím mnoha realizovaných dílčích akcí a projektů je stěžejní. Koncem každého roku probíhá vánoční setkání partnerů, kterým patří velký dík.

● Zapojování veřejnosti do rozvojových aktivit ve městě

Proč chceme zapojovat veřejnost?

Důvodem pro zapojení veřejnosti je předcházení možným nedorozuměním, jejich ne-souhlasu s nově navrhovanými záměry a projekty, psaní petic a stížností. Chtěli bychom, aby si aktivním zapojením do rozvojových aktivit ve městě vytvářeli pocit sounáležitosti s místem, kde žijí, pracují a tráví svůj volný čas.

Touto systematickou činností se snažíme získávat od obyvatel města zpětnou vazbu.

Veřejnost se aktivně zapojuje v případech, že je oslovena a zapojena v ten pravý čas a odpovídajícím způsobem.

Výběr vhodného způsobu zapojení veřejnosti, tedy volba správné metody, je důležitým rozhodnutím, které zajistí úspěšnost procesu.

Město Chrudim prostřednictvím realizovaného projektu Zdravé město a místní Agenda 21 zapojuje veřejnost do rozvoje města. Občané tak mohou sdělit své náměty a připomínky, které jsou následně zohledňovány v přípravě jednotlivých projektů.

Jednou z oblastí, která předpokládá zapojování obyvatel, **je rekonstrukce a vznik nových dětských hřišť**. Pro občany žijící poblíž upravovaných hřišť jsou připravena plánovací setkání, pomocí kterých bývá vytipována vhodná lokalita a vybráno příslušné vybavení hřiště odpovídající věku dětí. Na posledním setkání je k připomínkování předkládána projektová studie. Vše probíhá v souladu s plánovacími procesy ve městě a ve spolupráci s architekty.

Takto vznikla dětská hřiště Na Větrníku, Víta Nejedlého, Na Rozhledně...

Své místo v plánování s veřejností má i **regenerace parků a odpočinkových míst**.

Občané se tak stávají spoluvůrci projektů. Na plánovacích setkáních (zpravidla na dvou až třech setkáních) bývá vytvořen návrh místa. Vše probíhá ve spolupráci s architekty. Výsledkem je vytvoření příjemného místa, které odpovídá požadavkům současné doby a podporuje mezigenerační soužití.

Touto cestou byla regenerována odpočinková místa Novoměstská, Sv. Čecha, vnitroblok Víta Nejedlého a Pod Požární zbrojnicí.

Další z metod zapojování veřejnosti, kterou pravidelně pro občany město Chrudim připravuje, jsou veřejná projednání. Každoročně je pro občany organizována aktualizace Plánu zdraví a kvality života, stanovení Desatera problémů města Chrudim, projednání humanizace velkých sídlišť, Integrovaný plán rozvoje města apod. Na tomto setkání bývá zaznamenáno velké množství podnětů, připomínek, které se poté město Chrudim snaží postupně s příslušnými odborníky řešit.

Své místo v plánování s veřejností mají i kulaté stoly. Jde o interaktivní formu zapojování veřejnosti, při níž se očekává aktivní diskuse.

Pro určité aktivity v oblasti komunikace s veřejností využíváme tzv. **pasivních forem komunikace**. Mezi takové řadíme dotazování, ankety, sociologické průzkumy apod. Tyto formy komunikace bývají používány pro ověřování stanoveného Desatera problémů města Chrudim nebo při zjišťování spokojenosti obyvatel s místním společenstvím.

Příklady zapojení veřejnosti do rozvojových aktivit města:

Regenerace odpočinkového místa v ulici Sv. Čecha

Po dvou plánovacích setkáních s veřejností vznikl výsledný návrh:

Prostor bude pojat jako otevřené místo sloužící k odpočinku a relaxaci. Červenolistý buk zůstane dominantou plochy, zvýrazněn bude decentním nasvícením. Pro snadnější pobyt a pohyb bude povrch plochy z mlatu, ozvláštněn z kamene vydlážděnými listy. Do plochy jsou navrženy lavičky a „záhony“ s okrasnými travami. Zůstává zde vodní prvek.

Regenerace vnitrobloku Víta Nejedlého

Konečný návrh vznikl také ve spolupráci s občany: V ulici Dr. V. Peška bude obnovena současná stromová alej, jednotlivé vstupy do domů budou lemovány kvetoucími trvalkovými záhony a doplněny lavičkou. Společná separační místa budou lokalizována na začátek ulice Dr. V. Peška. V rámci odpočinkového místa je navržen altán s posezením a vyhrazen prostor pro hru dětí. Místo určené pro odpočinek bude od veřejné komunikace odděleno živým plotem.

Co si můžeme přestavit pod akcí Desatero problémů města Chrudimi?

Jde o veřejné setkání, Fórum Zdravého města, které probíhá formou „10 P – Desatero problémů“.

Zmiňovaná forma setkání nám umožňuje sestavit žebříček nejpálčivějších problémů našeho města. Občané tak mohou diskutovat o problémech a možnostech řešení se starostou, místostarosty města a dalšími pracovníky MěÚ Chrudim. Vedení města seznamuje přítomné se stavem řešení problémů, které byly vytipovány v roce uplynulém. Následuje práce v týmech, kde jednotlivé skupiny, zaměřené na oblasti Plánu zdraví a kvality života vytipují dva největší problémy.

V průběhu společných diskuzí jsou také zaznamenány připomínky obyvatel, které přejdou dle možností do řešení příslušných odborů. Po společném, veřejném konsenzu je na závěr setkání vytipováno Desatero problémů Chrudimi na daný rok.

V průběhu celého setkání je pro účastníky připraven doprovodný program, který připravují partneři Zdravého města a MA 21 (bezplatné měření cholesterolu a glykémie, prezentace a prodej výrobků Fair Trade, hlídání dětí apod.) Všichni přítomní se mohou účastnit i závěrečného losování cen. Stanovené problémy jsou vždy před předložením do Zastupitelstva města ověřeny ještě veřejnou anketou. Anketní lístek je součástí Chrudimského zpravodaje (radničních novin).

Více o Desateru problémů města Chrudim najdete na:
www.chrudim.eu/zdravemesto10p
www.chrudim.eu/desatero

Jak pracuje dále s výsledky – praktický příklad?

Jedním z bodů Desatera problémů města Chrudim byl bod „Zajistit programy pro omezení kuřáctví – především pasivního kouření na veřejných místech“. I průzkumy mezi obyvateli našeho města prokázaly, že o nekuřácké provozovny je značný zájem. Vzhledem k tomu, že obyvatelé města Chrudim nemají přehled, kde mohou takové provozovny najít, chceme ve spolupráci se zapojenými provozovny přispět k jejich lepší orientaci. První kolo certifikace proběhlo na jaře 2010. Tato zařízení byla označena jednoduchým grafickým piktogramem. Certifikát „Nekuřácká provozovna“ získala zařízení po vyhodnocení zaslané přihlášky, návštěvy hodnotitelského týmu a splnění daných podmínek.

Cílem udělení certifikátu bylo vytvoření místa, kde budou občané chráněni před vlivy pasivního kouření, zajištění podpory nekuřáckých provozoven a zároveň i jejich dostatečná prezentace vůči potenciálním návštěvníkům města.

Přihlásit se mohly všechny provozovny poskytující určitou formu občerstvení uvnitř zařízení (např. restaurace, cukrárny, kavárny, jídelny apod.).

Podmínkou udělení certifikátu byla minimálně samostatná místnost určená výhradně nekuřákům po celou dobu provozu, do které byl zajištěn přístup přes nekuřácké prostředí. Majitel certifikátu získal možnost bezplatné prezentace v informačních materiálech města, na webových stránkách města Chrudim, zejména na webových stránkách Zdravého města Chrudim (www.chrudim-city.cz/zdravemesto) a v Informačním centru města.

A jak tento projekt dopadl?

Do projektu se v tomto kole přihlásilo 13 zařízení. Po zhodnocení stanovených podmínek odbornou komisí složenou ze zástupců Krajské hygienické stanice, Městské policie a Městského úřadu v Chrudimi, bylo nakonec certifikováno 9 z nich, 5 z nich je zcela nekuřáckých. Komise posuzovala označení kuřáckých a nekuřáckých prostor, skutečný stav, kde se smí a nesmí kouřit, možnost odvětrávání a celkový přístup provozovatele k projektu.

V rámci Světového dne bez tabáku 31. 5. byl těmto provozovněm předán z rukou místostarosty Petra Řezníčka certifikát „Nekuřácký prostor“ spolu se samolepkou, která označuje jednotně všechna tato zařízení.

Dále budeme pracovat na vytvoření společných propagačních materiálů a zajištění propagace těchto zařízení na webových stránkách města.

● Další z oblastí realizace MA 21 jsou osvětové kampaně.

Velké komunitní osvětové akce ve městech, které podporují zdraví a udržitelný rozvoj, jsou založené na spolupráci mnoha partnerských organizací ve městě. Tyto akce jsou součástí Plánu zdraví a kvality života, jehož prostřednictvím jsou názory a podněty veřejnosti přenášeny do praxe.

Obsah a programy kampaní tvoří pracovní skupiny složené z partnerů pro danou oblast, volí motta jednotlivých kampaní.

22. duben je každoročně připomínán jako **Den Země**. Nejrůznější organizace, města a obce se snaží v tomto období svými aktivitami přispět k trvale udržitelnému rozvoji, udělat něco pro Zemi. Stejně tomu je i u nás v Chrudimi. Svátek Země je důležitý pro to, aby si všichni uvědomili mimořádnou hodnotu kvalitního životního prostředí pro život.

Evropský týden mobility a Evropský den bez aut (září)

Hlavním záměrem kampaně je upozornit na neudržitelný nárůst individuální automobilové dopravy ve městech a na různé způsoby jeho řešení – podpora veřejné dopravy (silniční i železniční), budování cyklostezek, zkvalitňování prostranství pro pěší atp.

Den s Technickými službami (září)

Hlavním tématem této kampaně je osvětová činnost zaměřená na třídění a recyklaci odpadů.

Světový den bez tabáku (květen)

Je každoročně vyhlášen Světovou zdravotnickou organizací (WHO) jako součást kampaně proti kouření, které dnes v ČR představuje jedno z nejvýznamnějších zdravotních rizik.

Národní dny bez úrazů (červen)

Hlavním cílem kampaně je zajímavou formou informovat občany o tom, jak správně předcházet úrazům, zejména v dopravě, ale také v domácnosti, ve školách atp.

Dny zdraví (říjen)

Kampaň si klade za cíl informovat občany o tom, jak správně pečovat o své zdraví, jak předcházet zdravotním potížím a zároveň jim také nabídnout aktivity, které mohou dlouhodobě přispívat k jejich fyzické i duševní pohodě.

Běh naděje (říjen)

Je významná sportovně společenská humanitární akce a je možno ji charakterizovat jako součást moderního životního stylu spojeného s aktivním pohybem a tendencí nekouřit. Tato akce dále symbolizuje trvalou podporu nádorové prevence tím, že poutá zájem veřejnosti na aktuální onkologickou problematiku.

Pochod generací (říjen)

Tato celosvětová akce Obejměme zeměkouli (Global Embrace), je pořádána každoročně u příležitosti Mezinárodního dne seniorů. Světová populace nezadržitelně stárne a pokročilý věk s sebou přináší mnoho problémů, zejména zdravotních a sociálních. Řadě z nich však lze předcházet nebo jejich průběh mírnit, a proto se Zdravé město Chrudim a místní Agenda 21 zaměřuje také na problematiku zdravého a aktivního stáří.

Několik stručných a praktických rad, jak uspořádat osvětovou kampaň:

1. připravit koordinační setkání potenciálních partnerů – školy, NNO dle tématu a rozsahu akce, někdy 2–3 setkání, ze kterého si každý odnese úkol. Ze setkání pořídít zápis.
2. společně sestavit program, každý přispěje nějakou akcí, projektem apod.
3. zajistit finanční stránku akce – nezapomenout na partnery, které můžeme podpořit finanční hotovostí, ale i např. propagačními materiály pro účastníky, ceny do soutěží, pokázky apod.
4. zajistit dostatečnou propagaci akce – oslovit všechna dostupná média prostřednictvím tiskové mluvčí, tiskové zprávy, plakátů, letáků apod.
5. po ukončení akce kampaň společně s partnery vyhodnotit, poděkovat jim za spolupráci

● Bezpečná komunita

V listopadu 2009 bylo město Chrudim oficiálně přijato do mezinárodní sítě Bezpečných komunit. Stali jsme se tak druhým městem v České republice, které se může pyšnit titulem Bezpečná komunita, a zároveň 171. městem na světě, které se snaží řešit prevenci úrazů systematicky.

Bezpečnou komunitou rozumíme stále se vyvíjející, pokračující projekt, který se zaměřuje na prevenci úrazů ve městě. Jeho cílem je postupně snižovat počet úrazů. Osobní zodpovědností obyvatel přispět k omezení úrazů a jejich následků na zdravotním postižení jednotlivců.

Stejně tak jako projekt Zdravé město a místní Agenda 21 probíhá projekt Bezpečná komunita pod patronací Světové zdravotnické organizace (WHO) a předpokládá zapojení velkého množství partnerů (Městské policie Chrudim, Policie ČR, Českého červeného kříže, Mama klubu Chrudim, mateřských a základních škol i škol vyššího typu, Centra J. J. Pestalozziho, Besipu, Sboru dobrovolných hasičů Chrudim, Chrudimské nemocnice, a.s. apod.).

V rámci projektu Bezpečné komunity jsou realizovány kampaně Na kolo jen s přilbou, Vidíš mě, Národní dny bez úrazů, projekty – Bezpečná cesta do školy, mapování bezbariérovosti ve městě, poskytování první pomoci a základy ošetření drobných poranění apod.

Více informací o projektu najdete na: www.chrudim-city.cz/bezpečnakomunita

**WHO Collaborating Centre on
Community Safety Promotion**

● Školy podporující zdraví – Zdravé školy

Zdravé školy patří mezi důležité partnery Zdravého města a místní Agendy 21. Jsou to právě ta zařízení, která vytvářejí bezpečné prostředí, v němž se daří efektivně realizovat specifické programy podporující zdraví nejrůznějšího zaměření.

Ve Zdravých školách je zakotvena podpora zdraví a výchova ke zdraví do školních vzdělávacích programů. Zdravá škola i Zdravé město jsou komunitním projektem, jehož cíle vycházejí ze závazného dokumentu schváleného vládou ČR – „Zdraví 21“ (Zdraví do 21. století).

Charakteristikou programu Zdravých škol je jeho ucelenost a důraz kladený na strategii pro rozvoj, prevenci a kvalitu zdraví ve škole. Je založen na respektu k přirozeným potřebám jednotlivce, podporování komunikace a spolupráce, s cílem rozvíjet odpovědnost k vlastnímu zdraví a životní kompetence u všech členů školní komunity.

Město Chrudim má 6 škol všech typů, které jsou zařazeny do sítě Škol podporující zdraví (MŠ, ZŠ a SŠ).

Tato zařízení připravují a spoluvytvářejí akce Zdravého města a místní Agendy 21:

Běh naděje, Evropský den bez aut v uzavřené části města, Dny zdraví, Světový den bez tabáku, Cesta za čistým vzduchem, Den Země i Národní dny bez úrazů.

V mnohých činnostech se stávají příkladem dobré praxe a inspirací pro ostatní školy – realizují dílčí projekty (prevence vadného držení těla, Bezpečná cesta do školy, prevence kouření, zdravé stravování apod.).

● Program prevence kriminality

Komplexní součinnostní program prevence kriminality v Chrudimi je charakterizován mottem:

„Kriminalitu nelze úplně odstranit. Kriminalita je páčána, protože to je snadné.

Smyslem prevence kriminality je pachatelům jejich počínání znesnadňovat.“

Součástí tohoto programu jsou jednotlivé aktivity:

- **Kamerový systém**, jehož pomocí je zvýšen dohled nad bezpečnostní občanů
- **Legální plochy** pro zájemce z řad tzv. graffitáků
- **Skatepark** – má velký význam pro rozšíření možností trávení volného času skupin především tzv. neorganizovaných dětí a mládeže. Preventivní význam skateparku je navíc podpořen zavedením práce terénního pracovníka tzv. streetwork, který je v tomto případě ideálním nástrojem prevence.

- **Preventivní besedy na všech školách města Chrudim**
- **Besedy pro seniory** s názvem „**Bezpečné stáří = bezstarostné stáří“**
- **Literární soutěž O chrudimský Zlatý brk**, která je vždy vyhlášena ve dvou věkových kategoriích do 13 let a nad 13 let. Každý rok jsou nová témata např. „Ublížili mi!“, „Nemám je rád, protože...“, „Drby v paneláku“, „Můj táta ztratil práci (a máma nervy)“, „Graffiti“ atd.

Motto soutěže:

„Třás strachy se musí nepopsaný list papíru před vámi, nikoliv vy před ním.“

- **Sebeobrana** – vzhledem k narůstajícím útokům na pracovníky Integrovaného záchranného systému (především hasiče a rychlou zdravotnickou pomoc) a v rámci zvyšujícího se násilí ze strany občanů vůči pracovníkům na úřadech, poštách atd. vznikl preventivní projekt Algiz.

Pojem „ALGIZ“ – je překládán jako „ochrana“, ať již fyzická či psychická. Signalizuje nutkání chránit sebe nebo druhé. Kurz sebeobranu je tedy zaměřen jak na psychologii osob ocitajících se v krizové situaci (oběť i pachatel), tak i na fyzickou obranu.

- **Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi na projektech prevence kriminality**

● Integrovaný plán rozvoje města

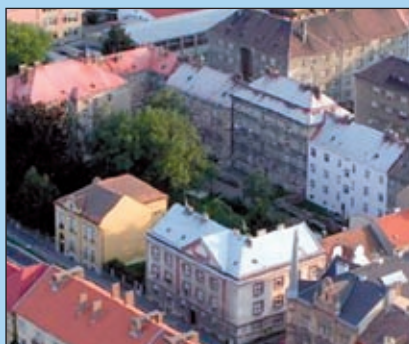

Další z velkých oblastí, kde se uplatňují principy MA 21 je **Integrovaný plán rozvoje města**. Ten obsahuje soubor časově provázaných projektů, které jsou realizovány ve vybrané zóně města a směřují k dosažení společné vize a cílů města.

IPRM slouží jako funkční koordinační nástroj pro dosažení jejich cílů a vize.

Současně je IPRM plně kompatibilní se strategickými a programovými dokumenty na národní, regionální i krajské úrovni.

Vize IPRM Chrudim přichází s dlouhodobým záměrem města změnit současnou podobu vybrané zóny na přitažlivé a příjemné místo pro život všech obyvatel. Pro spokojený život obyvatel hodlá město systematicky potlačovat negativní společenské jevy ohrožující soudržnost komunity a kvalitu jejího života.

Projekt se zabývá specifickými cíli:

- Zkvalitnit technický stav bytových domů v zóně města postavených v hromadné bytové výstavbě a rozšířit nabídku bydlení pro znevýhodněné skupiny obyvatel
- Revitalizovat zanedbaná veřejná prostranství a městskou zeleň
- Vytvářet podmínky pro rozvoj volnočasových aktivit
- Zlepšit dopravní a technickou infrastrukturu a zvýšit bezpečnost obyvatel v zóně
- Podporovat rozvoj podnikatelského prostředí, zlepšit občanskou vybavenost a podporovat sociální integrace

IPRM zahrnuje geograficky vymezenou zónu zaměřenou zejména na regeneraci bytových domů a revitalizaci veřejných prostranství.

V rámci projektu je veřejnost zapojována do realizace aktivit vedoucích ke zkvalitnění této oblasti prostřednictvím plánovacích setkání a veřejných projednání.

● Komunitní plánování sociálních služeb

Komunitní plánování je metoda použitelná při řešení a plánování řady oblastí. Podstata této metody spočívá ve vzájemné a aktivní spolupráci těch, kterých se daná oblast či téma nějakým způsobem dotýká.

V našem městě jsme tento proces zahájili v roce 2006 a byl vytvořen první Komunitní plán sociálních služeb ve městě Chrudim pro plánovací období 2008–2011.

Každoročně se vytvářejí akční plány, vycházející z Komunitního plánu sociálních služeb ve městě Chrudim, které reagují na změny potřeb občanů v sociální oblasti. Na tomto procesu se podílejí organizace působící v sociální oblasti, veřejnost a Městský úřad Chrudim.

V rámci Komunitního plánování sociálních služeb jsou vydávány propagační a informační materiály – plakáty, mapy a hlavně Katalog vybraných organizací působících v sociální oblasti ve městě Chrudim. V tomto katalogu jsou veškeré kontakty a informace o organizacích se sociálním zaměřením v Chrudimi.

Celoroční vzájemný tok informací umožňuje pružně plánovat sociální služby občanům podle jejich potřeb, praxe a zkušenosti organizací a finančních možností města, kraje, státu a Evropských fondů.

● Sledování ukazatelů udržitelného rozvoje

Udržitelný rozvoj bývá často spojován s otázkami kvality života obyvatel města. Prostřednictvím stanovených indikátorů, které zahrnují širokou škálu dílčích čísel, se snažíme postihnout kvalitu života ve městě. Indikátor je vyjádřen číslem, je možné ho sledovat a porovnávat v čase, umožňuje nám hodnotit trendy. Indikátory nám také poskytují zpětnou vazbu.

Co v Chrudimi sledujeme?

- Spokojenost občanů s místním společenstvím
- Mobilita a místní přeprava cestujících
- Cesta dětí do školy
- Dostupnost veřejných prostranství, separačních hnízd, dětských hřišť apod.
- Ekologickou stopu města a městského úřadu

Výsledky sledování předkládáme Radě města a Zastupitelstvu města a následně bývají využity jako podklad pro řešení konkrétních opatření.

S výsledky indikátorů jsou dále seznamováni i pracovníci Městského úřadu. Získaná data se dále stávají podkladem pro přípravu případných plánovacích setkání či kulatých stolů.

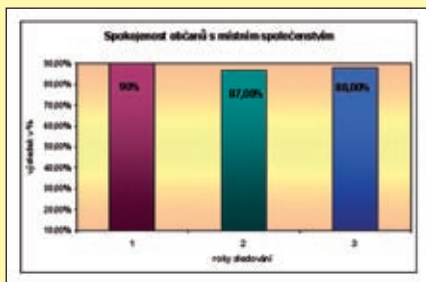
Z dalších výsledků hodnocení spokojenosti:

Z hlediska hodnocení kvality odvozu odpadů se celkové bodování zvýšilo. Toto byla i jedna z reakcí lidí na kulatý stůl, jehož ústředním tématem bylo zkvalitnění úklidu veřejných prostranství.

Naopak občané v průzkumu vyhodnotili, že nejsou mnoho spokojeni s možností návštěvy nekuřáckých restaurací. Toto zjištění potvrdilo projednání Desatera problémů města Chrudim, kde bylo jedním z bodů „Zajistit programy pro omezení kuřáctví – především pasivního kouření na veřejných místech“, proto jsme se začali touto problematikou blíže zabývat. V rámci projektu „Nekuřáckých provozoven“ bylo v květnu certifikováno městem Chrudim devět nekuřáckých provozoven.

Bezpečnost občanů v lokalitě, kde se občané cítí méně bezpečně, řešíme nyní zřízením nové služebny Městské policie, která zde bude vykonávat 24 hodinový dozor. Ve městě je realizován program Prevence kriminality, který se přímo na bezpečnost občanů zaměřuje. Vnímání bezpečnosti každému z nás je třeba brát jako vnímání subjektivního pocitu.

Z hlediska možnosti účastnit se plánovacích procesů ve městě byl také zaznamenán nárůst bodového hodnocení oproti sledování v roce 2007. Tento výsledek odráží skutečnost,

že město aktivně realizuje místní Agendu 21. V rámci komunitního plánování jsou pro veřejnost využívány různé metody zapojování veřejnosti. Občané tak mohou sdělit své náhledy a připomínky, které jsou následně zohledňovány v přípravě jednotlivých projektů.

Z porovnání výsledků sledování **Mobility a místní přepravy** cestujících je patrné, že největší podíl cest byl uskutečněn pěšky (42,0 %). Druhý nejčastější osobním automobilem (31,4 %), dále hromadnou dopravou (16,8 %) a na kole (9,0 %). Došlo ke zvýšení počtu pěších a cyklistů.

Cesta dětí do školy

Sledováním tohoto indikátoru jsme zjišťovali způsob, jakým se děti dopravují do školy a zpět. Důležitá byla otázka týkající se pocitu bezpečnosti dětí při cestě do školy a zpět. V celkovém součtu 66,4 % dětí uvedlo, že svoji cestu do školy za bezpečnou považují. Výsledky sloužily ke stanovení priorit – budování přechodů pro chodce, jejich osvětlení, opravy chodníků, stanovení dopravního značení, úpravy vzrostlé zeleně apod.

Ekologická stopa

Hodnota ekologické stopy města Chrudim je 93.805 gha, tj. 0,18 % ekologické stopy ČR, což je nižší hodnota než odpovídá podílu obyvatel Chrudimi na populaci ČR (0,23 %). Odpovídá to nižší ekologické stopě na obyvatele než je průměr ČR.

Dostupnost místních služeb

Tento indikátor sleduje dostupnost veřejných prostranství, parků, odpočinkové zeleně, ale i separačních hnízd, zastávek MHD apod. do vzdálenosti 300 m.

Veřejná prostranství s rozlohou větší než 5 000 m² jsou ve městě dostupná ze vzdálenosti 300 m pro 66,34% obyvatel a všechny plochy zahrnuté do sledování pro 87,52%. Dostupnost separačních hnízd do vzdálenosti 300 m pro 88,74% obyvatel a dostupnost zastávek MHD pro 83,82%.

● Chrudim je město přátelské životnímu prostředí

Z výše uvedeného vyplývá, že město Chrudim dlouhodobě uplatňuje principy udržitelného rozvoje, stále zkvalitňuje výkon státní správy a samosprávy a snaží se při své činnosti postupovat co nejšetrněji k životnímu prostředí. V rámci své činnosti se snaží tyto principy předat občanům a dalším subjektům působícím na území města. Funguje jako „vzorová organizace“, která chce jít příkladem všem občanům města i organizacím, které na území města fungují.

Zavedením systému EMAS město Chrudim chce jasně deklarovat svůj postoj k problematice ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje a dát najevo svůj odpovědný přístup ke stavu životního prostředí.

EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) znamená systém kvality řízení úřadu z hlediska šetrného přístupu k životnímu prostředí.

EMAS zavádí do procesů rozhodování a řízení úřadu kritérium dopadu jeho činností na životní prostředí s cílem tyto dopady minimalizovat.

Při zavádění systému jsme řešili čtyři základní oblasti:

- 1. Zelené nakupování**
- 2. Odpadové hospodářství**
- 3. Řízení dopravy ve městě**
- 4. Emise do ovzduší** (změna klimatu)

Postup při zavádění systému environmentálního řízení se skládá z těchto kroků:

1. vytvoření environmentální politiky města
2. úvodní environmentální přezkoumání
3. vytvoření legislativního registru a vyhodnocení souladu s právními požadavky,
4. stanovení environmentálního programu
5. vytvoření systému environmentálního managementu
6. interní audity
7. vytvoření environmentálního prohlášení
8. ověření akreditovanou organizací
9. registrace

Zavedením EMAS se zavazujeme k tomu, že budeme vykonávat každodenní provozní činnosti tak, aby došlo ke snížení zatížení životního prostředí a lidského zdraví.

Systém EMAS vytvořil jednotný rámec s jasně stanovenými cíli, odpovědnostmi a systémem kontrol.

Na základě našich zkušeností zavádíme prostřednictvím občanského sdružení Ekocentrum Paleta EMAS do příspěvkových organizací města a obchodních společností města.

V roce 2009 získalo město Chrudim „Cenu Ministerstva vnitra za inovaci ve veřejné správě za rok 2008“ díky zavádění systému EMAS na městském úřadě.

Město Chrudim je prvním městským úřadem v ČR, který získal ověření systému EMAS.

Závěrem lze říci, že zavedení systému na Městském úřadu Chrudim byl dlouhý a nelehký proces, který se nám na konec podařilo dovést k úspěšnému ověření. Už z principu systému EMAS však jde o proces kontinuální a systém se stále musí rozvíjet a zlepšovat. V této, dá se říci, první fázi jsme se zaměřili na základní opatření a zajištění běžného provozu úřadu tak, abychom jeho dopady na životní prostředí minimalizovali. V dalších letech se chceme zaměřit hlavně na nepřímé aspekty a přímé aspekty spojené s výkonem správních činností úřadu.

Více informací najdete na: www.chrudim.eu/emas

● Úspěchy města Chrudim

Systematická práce při zavádění MA 21 jako metody modernizace veřejné správy nám po několika letech přinesla i ovoce v podobě národních i mezinárodních ocenění. Tato ocenění jsou výsledkem dobré spolupráce města s neziskovými organizacemi, obyvateli města a dalšími partnery, která probíhá za podpory Zastupitelstva města.

V letech 2006–2009 jsme obdrželi Cenu Ministerstva vnitra České republiky za kvalitu ve veřejné správě za aplikaci následujících metod.

- **„Organizace dobré veřejné služby“** za kvalitní realizaci místní Agendy 21 v roce 2006
- **„Organizace dobré veřejné služby“** za aplikaci metody CAF a realizaci projektu Zdravé město a místní Agenda 21 v roce 2007 a 2009
- **„Za inovaci ve veřejné správě za rok 2008“** Městskému úřadu Chrudim za pilotní aplikaci systému environmentálního managementu dle certifikace EMAS do úřadu

Od roku 2006 do roku 2009 jsme získali Odborné posouzení ministra životního prostředí k realizaci místní Agendy 21 za splnění kategorie „B“ Kritérií místní Agendy 21 městem Chrudim.

V letech 2008 a 2009 jsme získali ocenění také od Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v soutěži **„Obec přátelská rodině“**.

V letech 2007–2009 byla naše snaha oceněna i na mezinárodní úrovni v rámci soutěže LivCom.

LivCom (The International Awards for Liveable Communities) je mezinárodní soutěž, která se věnuje udržitelnému rozvoji, kvalitě života a životnímu prostředí ve městech. V rámci soutěže, která se koná již od roku 1997, se hodnotí přístup měst a obcí k jednotlivým kritériím udržitelného rozvoje, kterými jsou zvelebování krajiny, péče o kulturní dědictví, ekologicky citlivá praxe, zapojování veřejnosti do rozvoje města, zdravý životní styl a plánování budoucnosti.

Ceny LivCom Awards jsou pod záštitou United Nations Environment Programme (Program Životního Prostředí Spojených Národů) pod vedením UK Registered Charity (Britská Registrovaná Charita). The LivCom Awards byla založena v roce 1997 a jejich finálová kola se konala v různých velkoměstech po celém světě.

V roce 2007 jsme podali první přihlášku do soutěže LivCom. Finále této mezinárodní prestižní soutěže se v tomto roce konalo **v Londýně ve Westminsteru** v termínu od 22. do 26. listopadu. Město Chrudim zde získalo **Zlatou cenu za projekt Zdravé město Chrudim – město, kde stojí za to žít a třetí místo** v kategorii měst od 20 001 do 75 000 obyvatel.

V roce 2008 město Chrudim uspělo v nabitě konkurenci téměř tří stovek měst z celého světa a ve finále soutěže obsadilo celkově **druhé místo**. Zároveň si za **svoji kvalitní prezentaci vysloužilo Zlatou cenu**. Finále se v roce 2008 konalo od 6. do 10. listopadu v sedmimilionovém městě **Dongguan v jihovýchodní Číně**.

Město Chrudim, které soutěžilo i v roce 2009 v kategorii B, postoupilo do finále tentokrát (poprvé) **se třemi soutěžními projekty**. V této kategorii byly uděleny **tři „Zlaté ceny“**. Chrudim s projektem „Zdravé město Chrudim – město, kde stojí za to žít!“ získala druhé místo. Projekt „Rekreační lesy Podhůra“ získal Zlatou cenu a třetí místo v oblasti ekologicky udržitelných projektů. Posledním oceněným byl grantový projekt „Regenerace odpočinkového místa v sídlišti Pod požární zbrojnicí“, který získal finanční dotaci ve výši 10 000 liber. Získané finanční prostředky budou použity na úpravu tohoto prostanství.

Více o soutěži LivCom: www.livcomawards.com
www.chrudim.eu/livcom

Poděkování patří:

- Ministerstvu životního prostředí za podporu finančního zajištění v rámci projektu Revolvingového fondu, který umožňuje rozvoj MA21 v místě
- Městu Chrudim za aktivní přístup k zavádění procesu MA21
- Národní síti Zdravých měst České republiky za metodickou pomoc při realizaci MA21.
- Partnerům projektu Zdravé město a místní Agenda 21 za aktivní spolupráci na zkvalitňování MA21
- Občanům města Chrudim za jejich zájem, účast a práci při spoluvytváření lepšího místa pro život.

Zpracování: Šárka Trunečková • Komise Zdravého města • MA 21
Foto: archiv Zdravého města a MA 21
Grafické zpracování, tisk: Reklama&tisk, Chrudim
1. vydání, náklad: 300 ks / materiál – recyklovaný papír
Chrudim, 2010

Více informací o MA 21 v Chrudimi na www.chrudim.eu/zdravemesto

Místní Agenda 21 v Chrudimi

aneb společně vytváříme místo, kde je

radost žít!

místní Agenda 21

Ministerstvo životního prostředí
České republiky

